

ІНФОРМАЦІЯ
про дії Профспілки у 2021 році щодо захисту економічних, трудових і
соціальних інтересів членів Профспілки
до пленуму ЦК Профспілки від 09.12.2021

У 2021 році соціально-економічна ситуація в Україні характеризувалася надповільним відновленням економіки; зависоким рівнем інфляції (8,5%); збереженням показників тінізації економіки (31%); скороченням кількості зайнятого населення на 467 тис. осіб, підвищенням рівня безробіття до 9,9%; різким зростанням смертності (у 5 разів) серед населення; збільшенням кількості випадків гострих професійних захворювань, зокрема медичних працівників закладів охорони здоров'я, що сталися внаслідок інфікування COVID-19, майже у 7 разів.

Також профспілки стикнулися з другою хвилею атак на права працівників і відсторонення профспілок від процесу їхнього захисту. Влада застосовує нову тактику щодо здійснення дерегуляції трудових відносин. Відтепер значну частину сумнозвісного законопроекту «Про працю» (реєстр. № 2708) подано як окремі законопроекти України щодо внесення точкових змін до Кодексу законів про працю України, проте без зміни по суті.

Незважаючи на 20% підвищення мінімальної заробітної плати і відповідно розміру посадового окладу працівника 1-го тарифного розряду з 1 січня ц.р. та на 8,3% з 1 грудня ц.р., мінімальні гарантії в оплаті праці не забезпечують виконання домовленостей за Генеральною угодою щодо досягнення мінімальною заробітною платою 50% від середньомісячної на кінець року та скорочення розриву між розмірами базового посадового окладу в бюджетній сфері та фактичного прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Попри зростання у вересні ц.р. середньої заробітної плати до 452 євро, вона не досягає 50% рівня оплати праці в європейських країнах, зокрема там, де найбільше використовується праця українців, та не забезпечує достатнього рівня життя українських працівників та їхніх сімей. При цьому у сферах безпосереднього впливу держави – бюджетних галузях економіки – заробітна плата відстає від середньої у економіці, зокрема у сфері освіти вона склала 86,6% від середньої у економіці, у сфері охорони здоров'я та надання соціальної допомоги – 74,3%.

Відповідно до законодавства України та на виконання завдань, передбачених Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року, Національною економічною стратегією на період до 2030 року, Стратегією подолання бідності, Програмою Гідної праці МОП для України на 2020–2024 роки, з метою впровадження в Україні європейських стандартів життя, профспілки, зокрема і наша Профспілка, є активними учасниками бюджетного процесу.

ЦК Профспілки працівників освіти і науки України звернувся листами від 11.02.2021 № 02-5/122 до Міністерства освіти і науки України та № 02-7/123 до СПО у зв'язку з підготовкою головними розпорядниками бюджетних коштів пропозицій до Бюджетної декларації на 2022-2024 роки. Адже відповідно до частини 1 статті 33 Бюджетного кодексу України вона визначає засади бюджетної політики і показники державного бюджету на середньостроковий

період та є основою для складання проекту Державного бюджету України і прогнозів місцевих бюджетів (Копії листів додаються).

Зокрема ЦК Профспілки наполягав на врахуванні пропозицій щодо:

- встановлення розміру мінімальної заробітної плати на рівні, що забезпечить достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло, як це гарантовано статтею 48 Конституції України. За міжнародними оцінками рівень мінімальної зарплати повинен складати близько 50 відсотків середньої заробітної плати у галузях економіки;

- встановлення посадового окладу працівника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки на рівні, що перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, але не нижче мінімальної заробітної плати, для визначення розміру посадових окладів працівників наскрізних професій;

- встановлення обсягів видатків на освіту відповідно до статті 78 Закону України «Про освіту» в розмірі не менше 7% ВВП у 2022 році з досягненням їх розміру 9% ВВП у 2023 році, та 10% у 2024 році;

- забезпечення законодавчо гарантованих статтею 61 Закону України «Про освіту» розмірів посадових окладів педагогічних і науково-педагогічних працівників з установами у 2022 році розміру посадового окладу педагогічного працівника найнижчої кваліфікаційної категорії на рівні чотирьох прожиткових мінімумів для працездатних осіб, у 2023 та 2024 роках – трьох мінімальних заробітних плат з відповідною їх диференціацією залежно від кваліфікаційної категорії не менше ніж на 10%, а науково-педагогічних працівників - на 25% вище, з урахуванням норм п.6 Прикінцевих та перехідних положень цього закону;

- виключення з розміру мінімальної заробітної плати доплат, надбавок, премій, винагород та інших виплат з відновленням редакцій статті 95 Кодексу законів про працю України, статті 3 Закону України «Про оплату праці»;

- забезпечення обсягів освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам в розмірі, необхідному для виплати своєчасної та в повному обсязі заробітної плати педагогічним працівникам закладів освіти, які забезпечують надання повної загальної середньої освіти, залежно від кількості в них класів (груп), створених відповідно до законодавчо визначених норм, з удосконаленням формули їх розподілу з метою наближення до фактичної потреби відповідного закладу освіти. Безумовне цільове використання освітньої субвенції на оплату праці педагогічних працівників;

- передбачення обсягів додаткової дотації на покриття поточних витрат загальноосвітніх навчальних закладів у обсягах, необхідних для забезпечення створення належних умов для здобуття учнями якісної загальної середньої освіти, незалежно від місця їх проживання;

- надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здобуття дітьми дошкільної освіти, для якісної підготовки робітничих кадрів, а також фахівців, яких готують заклади фахової передвищої освіти для задоволення вимог сучасного ринку праці та потреб особистості;

- затвердження нормативів бюджетної забезпеченості для визначення розподілу міжбюджетних трансфертів на здобуття освіти, розраховані на

підставі державних соціальних стандартів і нормативів, встановлених законами у галузі освіти, відповідно до статті 94 Бюджетного кодексу України;

- забезпечення розвитку мережі закладів освіти для реалізації права громадян України на якісну та доступну освіту відповідно до їхніх потреб незалежно від місця їхнього проживання, як це гарантовано статтею Закону України «Про освіту»;

- встановлення рівня стипендіального забезпечення студентів та учнів на рівні, не нижчому від прожиткового мінімуму, відповідно до статей 1 та 17 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» та статті 1 Закону України «Про індексацію грошових доходів населення»;

- підвищення рівня пенсійного забезпечення, осучаснення розміру раніше призначених пенсій з урахування середньої заробітної плати у галузях економіки за останні три роки, тощо.

Профспілка також направила відповідні пропозиції до Федерації профспілок України листом 25.03.2021 № 02-7/271 у зв'язку з підготовкою пропозицій до проекту Бюджетної декларації на 2022-2024 роки.

Розглянувши проект постанови Кабінету Міністрів України «Про схвалення Бюджетної декларації на 2022-2024 роки», ЦК Профспілки звернувся листами від 21.05.2021 за № 02-7/374 до СПО профспілок та за № 02-7/375 до Федерації профспілок України (листи додаються), де зазначив, що в проекті Бюджетної декларації на 2022-2024 роки не прослідковуються наміри Кабінету Міністрів України забезпечити дотримання законодавчо визначених норм стосовно фінансування освіти, оплати праці працівників галузі на рівні, затвердженому Законом України «Про освіту».

Профспілка наполягає на необхідності започаткування дотримання в державі норм основного освітянського та інших законів України у частині фінансового забезпечення галузі, що має бути враховано Кабінетом Міністрів України у Бюджетній декларації на 2022—2024 роки, яка є основою для складання та затвердження Державного бюджету на відповідний рік.

ЦК Профспілки листом від 07.06.2021 № 02-7/400 звернувся до СПО профспілок стосовно зауважень та пропозицій до Бюджетної декларації на 2022 - 2024 роки, схваленої постановою Кабінету Міністрів України від 31 травня 2021 р. № 548, і поданої до Верховної Ради України, яку Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів мав розглянути на своєму засіданні 10 червня 2021 року.

Профспілка підтримала пропозиції та обґрунтування СПО об'єднань профспілок щодо встановлення розміру прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати, посадового окладу працівника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки, виключення з розміру мінімальної заробітної плати доплат, надбавок, премій, винагород та інших виплат тощо, запропонованих СПО у листі 1/12-338-СПО.

Відповідні пропозиції щодо необхідності фінансового забезпечення освітньої галузі та рівня оплати праці педагогічних і науково-педагогічних працівників у 2022 році скеровано до Верховної Ради України, зокрема й від

учасників II пленуму ЦК Профспілки, що відбувся 19 травня цього року.

У листі ЦК Профспілки від 26.07.2021 № 02-7/514 на адресу СПО профспілок підтримано проект рішення СПО «Про пропозиції СПО об'єднати профспілок до проекту Державного бюджету України на 2022 рік».

Стосовно безпосередніх пропозицій до проекту Державного бюджету України 2022 рік, викладених в додатку до пункту 1 проекту рішення СПО наголошено на необхідності включення до них пропозицій, викладених у листах Профспілки від 22.07.2021 № 02-7/511 та від 26.07.2021 № 02-7/513.

Також у листі від 22.09.2021 № 02-7/634 до Федерації профспілок України ЦК Профспілки надав зауваження до проекту закону «Про Державний бюджет України на 2022 рік», реєстраційний № 6000 від 15.09.2019, поданого Кабінетом Міністрів України на розгляд Верховної Ради України.

Відповідні пропозиції направлені Голові Комітету з питань освіти, науки та інновацій Верховної Ради України С.В. Бабаку листом від 27.09.2021 № 02-5/644, з закликом їх врахування при опрацюванні законопроекту в Комітеті.

Завдяки солідарним діям профспілок, масовості попереджувальної всеукраїнської акції протесту профспілок 7 жовтня 2021 року та після її завершення відбулися зустрічі представників профспілок з Прем'єр-міністром України (Чабанюк О.А.), керівництвом Верховної Ради України (Яцунь О.М.) щодо виконання вимог учасників акції. Прем'єр-міністром України цього ж дня дано відповідне доручення, яким доручено:

МОН разом з Мінфіном та Мінекономіки опрацювати питання щодо:

- поетапного підвищення заробітної плати педагогічним працівникам;
- удосконалення порядку призначення та виплати стипендій, зокрема в частині розширення можливостей закладів вищої освіти щодо використання коштів, які призначені для виплати стипендій, для заохочення здобувачів освіти.

Щодо виконання доручення в частині оплати праці проведено переговори з МОН, Мінфіном, Комітетом з питань освіти, науки та інновацій ВРУ.

Президія ЦК Профспілки, що відбулася 20.10.2021 рішенням № П-5-1 підтримала рішення президії ради Київської міської організації Профспілки «Про участь у Всеукраїнській попереджувальній акції профспілок на захист трудових прав працівників» від 28.09.2021 року щодо проведення в листопаді-грудні 2021 року мирної масової акції протесту освітян столиці, організувавши її одночасно у всіх обласних центрах, з урахуванням епідемічної ситуації та з дотриманням обмежувальних протиепідемічних заходів, з метою відстоювання реалізації норм частини другої статті 61 Закону України «Про освіту» щодо забезпечення до 2023 року рівня оплати праці педагогічних і науково-педагогічних працівників.

02.11.2021 проект Держбюджету на 2022 рік прийнято в першому читанні. Постановою ВРУ «Про висновки та пропозиції до проекту Закону України про Державний бюджет України на 2022 рік» № 1837-IX від 02.11.2021 (п. 2.10 Бюджетних висновків) доручено Уряду опрацювати питання щодо можливості подальшого підвищення у 2022 році державних соціальних стандартів, насамперед прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної

плати, виходячи з фінансових можливостей держави та прогнозного зростання економіки.

При доопрацюванні Урядом проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» до другого читання, незважаючи на збільшення його видатків на понад 54 млрд грн, пропозиції щодо державних соціальних стандартів, фінансового забезпечення освітньої галузі, рівня оплати праці педагогічних і науково-педагогічних працівників не були враховані.

Верховна Рада України 2 грудня голосами 268 народних депутатів України схвалила у другому читання та прийняла в цілому Закон України «Про Державний бюджет України на 2022 рік».

Із загального фонду державного бюджету передбачається надати місцевим бюджетам освітню субвенцію в обсязі 108 млрд грн, що лише на 8,4 млрд грн, або на 8,4% більше ніж на поточний рік. При цьому на виконання підпункту 1 пункту 6 розділу XII Закону України «Про освіту», яким передбачено поетапне, до 2023 року, щорічне збільшення посадових окладів педагогічних працівників найнижчої кваліфікаційної категорії до 4 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, постановою КМУ від 10.07.2019 № 822 «Про оплату праці педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів і установ освіти і науки» передбачено відповідне поетапне з 01.01.2020 року підвищення оплати праці педагогічних працівників. Однак, в освітній субвенції кошти на виконання зазначених норм, як і в попередні роки, не враховано. За оцінкою МОН додаткова потреба у таких коштах становить 12,3 млрд грн.

Водночас у прийнятому під час другого читання законі доходи бюджету збільшено на 54.733,55 млн грн, або на 4,3%. Трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам збільшено на 21,2 млрд грн, у т.ч. за загальним фондом – на 19,6 млрд грн.

Але обсяги освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, основне призначення яких – оплата праці педагогічних працівників закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, залишились на рівні, передбаченому у законопроекті до першого читання. Таким чином на сьогодні найнижчий посадовий оклад педагогічного працівника, що відповідає 9 тарифному розряду ЄТС, становить 5505 грн і складає лише 2,4 прожиткових мінімуми станом на 1 січня 2021 року, що на 1,0 тис грн менше навіть від мінімальної заробітної плати 6500 грн.

Тому є нагальним спрямування від імені членів ЦК Профспілки працівників освіти і науки України до Президента України, як гаранта Конституції України, звернення про необхідність дотримання трудових прав громадян з числа працівників закладів освіти, застосувавши право вето при підписанні Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» з такими його показниками та повернути на доопрацювання з метою передбачення обсягів видатків на освіту, необхідних для виконання норм частини другої статті 61 Закону України «Про освіту» та підпункту 1 пункту 6 його Прикінцевих та перехідних положень.

При цьому позитивним є збільшення видатків на академічні стипендії у на 1,2 млн грн, або на 30,6%, у порівнянні з 2021 роком.

Згідно з постановою КМУ від 1 вересня 2021 р. № 933 з 1 січня 2022 року підвищуються розміри академічних та іменних стипендій студентів закладів вищої та фахової передвищої освіти більш як 1,5 рази, а учнів професійно-технічної освіти – 2,5 рази.

Однак ця урядова постанова опротестовувалася у вимогах попереджувальної акції, профспілковою студентською спільнотою у відкритому відеозверненні до Уряду щодо неприпустимості зменшення показника охоплення числа стипендіатів до 35–40% замість чинних 40–45%, несправедливого визначення рейтингу успішності студентів. Фактично прогнозувалося покращення матеріального забезпечення одних студентів за рахунок інших, які б втратили право на отримання стипендій.

Слід відзначити, що Кабінет Міністрів України почув профспілкове студентство та їх звернення в День студента, відновивши норму, яка стосується кількості одержувачів академічних стипендій до рівня 40-45%. Про це зазначено у постанові від 2 грудня 2021 року № 1256, що оприлюднена на Урядовому порталі.

Відтак кожного семестру вчена рада вишу визначатиме однаковий для всіх факультетів, навчально-наукових інститутів (відділень), курсів та спеціальностей (предметних спеціальностей, спеціалізацій) ліміт стипендіатів, яким буде призначатися академічна стипендія за результатами семестрового контролю.

Оплата праці, реалізація статті 61 Закону «Про освіту»

ЦК Профспілки працівників освіти і науки України у листах від 07.06.2021 № 02-5/404 - Голові Комітету з питань освіти, науки та інновацій Верховної Ради України, від 08.06.2021 за № 02-5/405 - Міністру освіти і науки України, за № 02-5/406 - Голові Верховної Ради України Д.О. Разумкову, за № 02-5/407 - Голові Комітету з питань бюджету ВРУ Арістову Ю. Ю., за № 02-5/409 - Комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів Верховної Ради України та ще 21 лист народним депутатам України та головам фракцій, блоків, груп політичних партій у Верховній Раді України висловив занепокоєння ситуацією з прийняттям в першому читанні проекту закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань формування прожиткового мінімуму та створення передумов для його підвищення», внесеного народним депутатом України Третяковою Г.М. та іншими народними депутатами України, реєстр. № 3515 від 20.05.2020. Профспілки висловила свій категоричний протест внесенню змін до статті 61 Закону України «Про освіту», як таких, що звужують права педагогічних і науково-педагогічних працівників на рівень оплати праці, що заборонено статтею 22 Конституції України.

Профспілка наполягає на збереженні норми частини 2 статті 61 стосовно встановлення посадового окладу педагогічного працівника найнижчої

кваліфікаційної категорії в розмірі 3 мінімальних заробітних плат. При цьому наголошуємо на необхідності прискорення реалізації цих норм, що доцільно внесенням змін до пункту 6 Розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» закону «Про освіту», доручивши Кабінету Міністрів України забезпечити реалізацію положень частини другої статті 61 цього Закону до 2023 року оскільки ця норма стала компромісом замість державної гарантії про встановлення середнього розміру посадових окладів педагогічних працівників на рівні середньої, а науково-педагогічних - не нижче подвійної заробітної плати працівників промисловості, передбаченої статтею 57 попередньої редакції закону «Про освіту», проти скасування якої засвідчили своїми особистими підписами понад 640 тисяч освітян у 2017 році.

Профспілка категорично не погоджується з запровадженням в інших законах таких норм, як:

звуження мінімальних галузевих гарантій в оплаті праці не лише педагогічних і науково-педагогічних працівників, а також державних службовців;

скасування існуючої гарантії визначення розміру мінімального посадового окладу (тарифної ставки) працівників бюджетної сфери та запровадження двох різних критеріїв встановлення мінімального окладу (тарифної ставки) для працівників бюджетної та небюджетної сфери;

скасування заборони встановлювати мінімальну заробітну плату нижчу за прожитковий мінімум для працездатних осіб;

встановлення прожиткового мінімуму у відсотковому співвідношенні до середньомісячної заробітної плати в Україні за попередній рік з урахуванням прогнозного рівня інфляції;

звуження сфери застосування прожиткового мінімуму, зокрема незастосування його для встановлення стипендій особам, які навчаються, та для встановлення допомоги по безробіттю;

скасування нормативного методу визначення прожиткового мінімуму та принципу формування наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг;

запровадження єдиного прожиткового мінімуму замість диференційованого залежно від груп населення;

скасування проведення науково-громадської експертизи при встановленні розміру прожиткового мінімуму.

Зазначено, що норми законопроекту № 3515 не відповідають Конституції України, Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», Європейській соціальній хартії, Основам законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування та Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» щодо права кожного громадянина на отримання мінімальних соціальних гарантій.

Зазначеним законопроектом фактично знівельовано Рекомендації парламентських слухань на тему «Проблеми формування прожиткового мінімуму в Україні », схвалені Верховною Радою України від 19.05.2020 № 620-IX, стосовно створення Міжвідомчої робочої групи, з обов'язковим

представництвом сторін соціального діалогу, з розробки вдосконаленої методології визначення прожиткового мінімуму з урахуванням міжнародних стандартів та досвіду розвинутих країн з подальшим внесенням відповідного законопроекту на розгляд Верховної Ради України, здійснення заходів щодо наближення розміру прожиткового мінімуму до його реальної величини з урахуванням оновлених наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг.

Запровадження антиконституційних норм у проекті закону № 3515 призведе до стрімкого зубожіння населення країни, зниження рівня соціального захисту усіх верств населення внаслідок дискримінації працівників у сфері оплати праці та її зрівнялівки.

Під час переговорів Профспілки з головою Комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів Верховної Ради України Г.М. Третяковою досягнуто домовленості, що при підготовці законопроекту до другого читання норми щодо скасування частини 2 статті 61, пункту 6 Розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» закону «Про освіту» Комітетом будуть виключені.

За наслідками зустрічі представників ЦК Профспілки з представниками Міністерства фінансів України, яка відбулася за дорученням заступника Міністра фінансів Р.В. Ярмоличева 7 вересня 2021 року, з обговоренням питання забезпечення видатків на освіту, зокрема необхідних для реалізації норм статті 61 Закону України «Про освіту» та видатків освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, у проекті Державного бюджету України на 2022 рік, спрямовано офіційне звернення від 08.09.2021 № 02-5/606 на адресу Міністерства фінансів України яким запропоновано підтримати проект постанови «Деякі питання оплати праці педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників», розроблений Міністерством освіти і науки, як альтернативний постанові № 822.

Проект передбачає застосування з 1 січня 2022 року додаткового коефіцієнта 1,5 для підвищення розмірів посадових окладів педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників.

Одночасно з запровадженням цієї постанови пропонується скасувати низку постанов Кабінету Міністрів України, серед яких постанова № 373 від 23.03.2011 щодо встановлення надбавок педагогічним працівникам «за престижність праці» у граничному розмірі 30%, постанова № 22 від 11.01.2018 щодо підвищення на 10% посадових окладів та ставок заробітної плати педагогічних працівників та постанова № 36 від 23.01.2019 щодо підвищення на 11% посадових окладів

Таким чином пропонувалося розпочати реалізацію частини 2 статті 61 Закону України «Про освіту» та його Прикінцевих та перехідних положень.

Щодо необхідності реалізації частини 2 статті 61 Закону України «Про освіту» Профспілка звернулася до Президента України (лист від 22.11.2021 № 02-5/771), Міністерства фінансів України (лист від 19.10.2021 № 02-5/685), Міністерства освіти і науки (лист від 19.10.2021 № 02-5/686), Голови Комітету з питань освіти, науки та інновацій Верховної Ради України (лист від 19.10.2021 № 02-5/688), СПО профспілок (лист від 19.10.2021 № 02-7/687). Наголошено,

що вже минуло більш, як 4 роки, як набув чинності Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII з його положеннями про рівень оплати праці педагогічних та науково-педагогічних працівників. Впродовж цього періоду не реалізуються норми його статті 61 про встановлення посадового окладу педагогічного працівника найнижчої кваліфікаційної категорії на рівні 4 прожиткових мінімумів на працездатну особу, який з 2023 року має відповідати 3 мінімальним заробітним платам з відповідною їх диференціацією за посадами педагогічних і науково-педагогічних працівників. На сьогодні найнижчий посадовий оклад педагогічного працівника, що відповідає 9 тарифному розряду ЄТС, становить 5081 грн і складає лише 2,2 прожиткових мінімуми станом на 1 січня 2021 року. З урахуванням підвищення з 1 грудня на 8,4% його розмір складатиме 5505 грн, що на 1 тисячу гривень буде менше навіть від мінімальної заробітної плати 6500 грн.

Кабінетом Міністрів України вже було прийнято постанову від 10.07.2019 № 822 «Про оплату праці педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів і установ освіти і науки» щодо поступової реалізації норм статті 61 освітнянського закону. Однак в подальшому відповідними постановами Уряду її відтерміновано, як на 2020 рік, так і на 2021 роки.

Профспілка вимагає прийняття, як альтернативної постанові № 822, постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання оплати праці педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників» про застосування з 1 січня 2022 року додаткового коефіцієнта 1,5 для підвищення розмірів посадових окладів педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників.

Одночасно з запровадженням цієї постанови пропонується скасувати низку Урядових постанов про встановлення надбавок за престижність педагогічної праці та ситуативних рішень щодо підвищення посадових окладів педагогічних та науково-педагогічних працівників впродовж 2018-2019 років.

За розрахунками необхідні додаткові видатки на реалізацію цієї постанови становитимуть 38,4 млрд. грн. При цьому 22% від цієї суми повернеться до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування відповідними внесками, нарахованими на фонд оплати праці. Місцеві бюджети поповняться надходженнями від сплати податку на нараховані доходи педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників, яким буде підвищено заробітну плату.

Повернуться також кошти до державного бюджету від сплати податку на доходи фізичних осіб, а також військового збору. Таким чином зменшиться сума дотації з Державного бюджету Пенсійному фонду та поповняться як місцеві, так і державний, бюджети.

Освітнянська громадськість категорично не сприймає наміри влади заморозити рівень оплати праці працівників на основі ЄТС у 2022 році, що підтверджується такими показниками проекту Держбюджету, як встановлення посадового окладу працівника 1 тарифного розряду на рівні 2982 грн, тобто його збільшення лише на 3,1%, до того ж - наприкінці року. І це – на тлі запевнень про суттєве підвищення заробітної плати працівників відповідних галузей економіки та у зв'язку з підвищенням цін та тарифів на житлово-

комунальні послуги.

В ЦК Профспілки тричі розглядався проект постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення підвищень посадового окладу (ставки заробітної плати) та доплат за окремі види педагогічної діяльності в закладах та установах освіти» з наданням відповідних зауважень та пропозицій. Зокрема, востаннє, а саме 25.11.2021, їх надано СПО профспілок, листом № 02-7/785, до якого надійшов на погодження проект постанови, що поданий МОН на засідання Урядового комітету з питань економічної, фінансової політики, паливно-енергетичного комплексу, розвитку громад і територій та захисту довкілля, що відбувся 25.11.2021 року. Міністерством освіти і науки так і не враховано низки пропозицій ЦК Профспілки, що вносилися листами від 15.06.2021 № 02-5/445 та від 21.07.2021 № 02-5/508, а також на адресу СПО листом від 15.06.2021 № 02-5/444 до попередніх його редакцій, які є достатньо суттєвими при встановленні педагогічним працівникам розмірів підвищень посадових окладів та ставок заробітної плати, а також доплат за виконання певних видів педагогічної роботи, зокрема відповідно до статті 24 Закону України «Про повну загальну середню освіту». Одним з проблемних питань є різні підходи до формування розмірів посадових окладів та ставок заробітної плати працівників закладів та установ освіти, яким передбачено підвищення посадових окладів (ставок заробітної плати) за кількома підставами.

Профспілка вважає, що механізм утворення нових розмірів посадових окладів та ставок заробітної плати щодо визначення абсолютного розміру підвищення без урахування іншого підвищення має стосуватися лише випадків, коли йдеться про підвищену оплату праці окремих працівників за певні види та умови праці. Рішення Кабінету Міністрів України щодо підвищення рівня посадових окладів та ставок заробітної плати праці працівників за Єдиною тарифною сіткою, зокрема постанови від 11.01.2018 № 22, від 23.01.2019 № 36 тощо, або прийняті на виконання норм законів, зокрема постанова від 10.07.2019 № 822 стосовно реалізації статті 61 Закону «Про освіту», які спрямовані на підвищення розмірів посадових окладів та ставок заробітної плати усіх працівників або певної їх категорії чи галузі, не можуть бути спотворені тією умовою, що розмір кожного Урядового рішення про підвищення посадових окладів має визначатися в абсолютних сумах без урахування інших рішень Уряду про таке підвищення.

Профспілкою внесено ще низку зауважень та пропозицій щодо логічних підходів для підвищення розмірів посадових окладів та ставок заробітної плати педагогічних працівників, які працюють у спеціальних класах закладів загальної середньої освіти та групах закладів дошкільної освіти з однаковими відхиленнями у здобувачів освіти, а також доплат за виконання певних видів педагогічної роботи.

На засіданні Урядового комітету 25.11.2021 проект постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення підвищень посадового окладу (ставки заробітної плати) та доплат за окремі види педагогічної діяльності в закладах та установах освіти» повернуто на доопрацювання.

Карантин, відсторонення

ЦК Профспілки не погодив проект наказу Міністерства охорони здоров'я «Про затвердження Переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним щепленням» що затверджений 04.10.2021 наказом № 2153, до якого включено працівників закладів освіти та наукових установ.

Вирішення проблеми добровільної вакцинації педагогічних працівників було однією з вимог учасників Всеукраїнської акції протесту профспілок проти політики влади щодо утискання прав та гарантій людей праці, що відбувалася 7 жовтня у Всесвітній день дій за гідну працю у Києві. Вимоги спрямовано до Кабінету Міністрів України 04.10.2021 року.

У жовтні ЦК Профспілки звернувся до Міністерства освіти і науки з відповідними обґрунтуваннями щодо неприпустимості відсторонення працівників закладів освіти від роботи без збереження заробітної плати у разі небажання пройти щеплення.

Вживалися інші заходи, безпосереднє обговорення питання обов'язковості профілактичного щеплення працівників закладів освіти в центральних органах влади, зокрема за участі представників Уповноваженого з прав людини.

19 жовтня 2021 року на платформі Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини проведено робочу нараду з питань додержання прав людини під час запровадження обов'язкового щеплення від хвороби COVID-19.

Представником Профспілки повідомлено про чисельні звернення від працівників закладів освіти та викликану цим необхідність доопрацювання, а також розробки доповнень і роз'яснень до наказу МОЗ №2153 «Про затвердження Переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним щепленням».

Головний державний санітарний лікар України висловив готовність до співпраці.

Однак, постановою Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1096 внесено зміни до постанови від 09.12.2020 № 1236, якими зобов'язано керівників забезпечити відсторонення від роботи працівників, обов'язковість профілактичних щеплень проти COVID-19 яких визначена переліком, та які відмовляються або ухиляються від проведення таких обов'язкових профілактичних щеплень, саме з 8 листопада.

Після оприлюднення постанови Кабінету Міністрів України № 1096 ЦК Профспілки 3 листопада звернувся до Міністерства освіти і науки, Міністерства охорони здоров'я, Кабінету Міністрів України з пропозиціями перенести відсторонення на дату не раніше 8 грудня.

Вживалися інші заходи, безпосереднє обговорення питання обов'язковості профілактичного щеплення працівників закладів освіти в центральних органах влади, зокрема в МОЗ.

З приводу необхідності дотримання прав працівників освіти на працю, її оплату, добровільну вакцинацію відповідно до норм Конституції України,

Законів України ЦК Профспілки звернувся 11 листопада також до Голови Верховної Ради України, народних депутатів України, а 12 листопада - до Президента України.

За інформацією Комітету з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування Верховної Ради України наше звернення переадресовано до Кабінету Міністрів України з дорученням відповідним центральним органам виконавчої влади опрацювати порушене у зверненні питання з наданням роз'яснення Профспілці та Комітету.

Федерація профспілок України 19 листопада також звернулася з відповідними законодавчими обґрунтуваннями до Уповноваженої Верховної Ради України з прав людини Л.Л. Денисової про порушення органами державної виконавчої влади конституційних прав і свобод працівників.

На даний час Окружним адміністративним судом міста Києва розглядаються судові справи про скасування наказу Міністерства охорони здоров'я України від 04.10.2021 № 2153 «Про затвердження Переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним щепленням», постанови Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1096 (про відсторонення працівників закладів освіти від роботи), в яких Профспілка працівників освіти і науки України виступає як третя особа на стороні членів Профспілки, права яких порушені у зв'язку з прийняттям владою оскаржуваних рішень (справи № 640/27797/21; № 640/29053/21; № 640/31045/21).

В пункті 6 листа Міністерства економіки України від 03.11.2021 № 4706-06/52950-03 йдеться про можливість врегулювання питання оплати періоду відсторонення працівників від виконання своїх трудових обов'язків колективним та/або трудовим договором, рішенням роботодавця в межах компетенції та інших умов, що можливо зокрема, відповідними змінами до колективно-договірного врегулювання зазначених питань.

Відповіді на звернення

Отримано відповіді на звернення Профспілки від Міносвіти, Мінфіну, Комітету з питань освіти, науки та інновацій Верховної Ради України, окремих народних депутатів України.

Зокрема Міністерство освіти і науки України в листі від 04.03.2021 № 1/11-1506 на лист Профспілки від 11.02.2021 № 02-5/122 щодо підтримки позицій Профспілки при формуванні пропозицій до Бюджетної декларації на 2022-2024 роки повідомляє про підтримку поданих пропозицій.

В листі МОН від 03.03.2021 № 1/11-1468 у відповідь на звернення СПО, зініційоване Профспілкою листами від 27.01.2021 № 02-7/72 та від 03.02.2021 № 02-5/98 щодо внесення змін до формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1088, зазначається, що з метою приведення механізму розподілу освітньої субвенції у відповідність до чинних норм бюджетного законодавства, Міністерством розроблено та направлено на розгляд Кабінету

Міністрів України відповідні зміни до формули розподілу освітньої субвенції. Визначення РНК для кожної окремої територіальної громади здійснюється з урахуванням щільності учнів та відсотка населення, що проживає в сільській місцевості. З метою підвищення ефективності використання коштів освітньої субвенції та уникнення нагромадження надмірних обсягів залишків за освітньою субвенцією на рахунках окремих місцевих бюджетів, у 2021 році застосовано механізм коригування розрахункової наповнюваності класів залежно від фактичної наповнюваності класів. Для бюджетів територіальних громад, для яких різниця між розрахунковою наповнюваністю класів та фактичною наповнюваністю класів 2 одиниці та більше, розрахункова наповнюваність класів коригується шляхом зменшення такої різниці до 20% (із заокругленням до 0,5 відповідно до математичних правил заокруглення).

За висновком міністерства, діючий формульний підхід до розподілу освітньої субвенції спрямований на підвищення якості надання освітніх послуг через стимулювання органів місцевого самоврядування до оптимізації неефективної мережі закладів. У разі наявності малокомплектних закладів загальної середньої освіти з низькою наповнюваністю класів, відповідні місцеві ради мають покривати дефіцит коштів освітньої субвенції за рахунок власних доходів.

Водночас запевнено, що надані пропозиції будуть опрацьовані спільно з Профспілкою працівників освіти і науки України в межах робочої групи під час підготовки нової редакції формули розподілу освітньої субвенції на 2022 рік.

На звернення Профспілки від 12.05.2021 № 02-7/351, а також враховуючи домовленості між Урядовою стороною та профспілками, які були досягнуті 27 квітня 2021 року під час засідання робочої Комісії з ведення переговорів щодо визначення розміру мінімальної заробітної плати на 2022 рік, надійшла відповідь від Міністерства фінансів України від 05.07.2021 № 07010-05-5/20806. МФУ повідомлено, що реалізація норм постанови Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 822 «Про оплату праці педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів і установ освіти і науки», якою затверджуються схеми посадових окладів педагогічних, науково-педагогічних, наукових та інших працівників у співвідношенні до прожиткового мінімуму для працездатних осіб на 1 січня календарного року, потребуватиме додаткових видатків у сумі 120,8 млрд гривень.

Голова Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин Д.В. Лубінець листом № 04-25/16-2021/190769 від 10.06.2021 відреагував на звернення Профспілки щодо законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань формування прожиткового мінімуму та створення передумов для його підвищення», реєстр. № 3515 від 20.05.2020 р., спрямувавши його до Комітету з питань соціальної політики та захисту прав

ветеранів Г.М.Третьякової, який є головним з підготовки до розгляду парламентом даного законопроекту.

В листі Міністерства освіти і науки України №1/11-5219 від 16.07.2021 висловлено незгоду щодо принципів формування розмірів посадових окладів та ставок заробітної плати працівників закладів та установ освіти, яким передбачено підвищення посадових окладів (ставок заробітної плати) за кількома підставами, що передбачається проектом постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення підвищень посадового окладу (ставки заробітної плати) та доплат за окремі види педагогічної діяльності в закладах та установах освіти».

Листом Комітету з питань освіти, науки та інновацій № 04-24/16-2021/307491 від 04.10.2021 повідомлено Профспілку про розгляд пропозицій до проекту Закону України «Про Державний бюджет на 2022 рік» (реєстр. № 6000 від 15.09.2021) та за результатами його обговорення в частині забезпечення сфери освіти і науки 24 вересня 2021 року прийняв відповідне рішення(протокол №78, на 18 сторінках додається).

Листом Мінфіну № 07010-05-10/31204 від 12.10.2021 повідомлено Профспілку про розгляд пропозицій щодо перегляду показників проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік», що надіслані листом від 08.09.2021 № 02-5/606. Щодо забезпечення реалізації норм статті 61 і Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про освіту» повідомлено, що реалізація норм постанови Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 822, якою затверджуються схеми посадових окладів педагогічних, науково-педагогічних, наукових та інших працівників у зіставленні до прожиткового мінімуму для працездатних осіб на 1 січня календарного року, потребуватиме додаткових видатків у сумі 120,8 млрд гривень. Неінфляційні джерела покриття зазначених видатків відсутні.

Стосовно порядку удосконалення порядку призначення і виплати стипендій зауважено, що порушене питання має опрацьовувати Міносвіти, як головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти.

Листом Мінфіну № 07010-03-2/33627 від 04.11.2021 повідомлено зокрема, що розглянуто листи Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій від 25.10.2021 № 04-24/11-2021/328133, від 01.11.2021 № 04-24/11-2021/334781 та пропозиції профспілкових організацій працівників освіти і науки щодо застосування з 01.01.2022 додаткового коефіцієнта 1,5 для підвищення розмірів посадових окладів педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників як альтернативи постанові Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 822, надані листами від 19.10.2021 № 02-5/688, від 21.10.2021 № 226.

Мінфін неодноразово звертався до Міносвіти щодо необхідності

здійснення комплексного перегляду умов оплати праці педагогічних працівників, зокрема діючої системи надбавок, доплат та грошових винагород, із метою збалансування можливостей державного та місцевих бюджетів. На сьогодні розмір заробітної плати залежить від багатьох складових: окладу, підвищення до посадових окладів за педагогічні звання, за окремі види педагогічної діяльності, за роботу в певних типах закладів (більше 10), а також інших різноманітних надбавок і доплат обов'язкового та стимулюючого характеру (більше 20).

Ці види надбавок і доплат встановлені значною кількістю нормативно-правових актів. Окрім того, постановою Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 822 встановлені нові умови для визначення посадових окладів педагогічних працівників у 2022 – 2023 роках. Ця постанова у чинній редакції не може бути реалізована, оскільки потребує суттєвих бюджетних ресурсів як державного, так і місцевих бюджетів. Ураховуючи зазначене, вважаємо, що система оплати праці педагогічних та науково-педагогічних працівників потребує невідкладного комплексного перегляду з урахуванням фінансових можливостей бюджету.

Міносвіти на вимоги учасників акції протесу профспілок 7 жовтня 2021 року повідомлено листом від 09.11.2021 № 19333-21, що на виконання доручення Першого віце-прем'єр-міністра України - Міністра економіки України від 13.10.2021 № 46600/1/1-21 до листа СПО профспілок від 07.10.21 № 01-12/849-спо розглянуто вимоги Профспілки працівників освіти і науки України (акція протесту 7 жовтня 2021 року), надіслані листом від 04.10.2021 № 02-5/665, та зокрема повідомлено. Відповідно до проекту Закону України «Про Державний бюджет на 2022 рік» (реєстр. № 6000 від 15.09.2021) зведений бюджет на освіту, за інформацією Міністерства фінансів, складає 392 225,5 млн грн, що становить 7,3 відсотків валового внутрішнього продукту. При підготовці проекту Державного бюджету України на 2022 рік Міністерство фінансів України у своєму листі повідомило про фінансову незабезпеченість Постанови № 822, оскільки введення її в дію у 2022 році потребує додаткових видатків у сумі понад 120 млрд гривень. Враховуючи скасування підвищень посадових окладів педагогічних і науково-педагогічних працівників, передбачених постановами Кабінету Міністрів України від 11.01.2018 № 22, від 21.01.2019 № 36, та надбавки за престижність педагогічної праці, встановленої постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2011 № 373, розміри яких мають увійти в розмір посадового окладу, реалізація постанови потребуватиме додатково з бюджетів різних рівнів 56 млрд гривень.

Міністерство освіти і науки неодноразово зверталось до Міністерства фінансів щодо врахування при формуванні проекту Державного бюджету на 2022 рік додаткових видатків, необхідних на реалізацію постанови № 822 та забезпечення встановлення посадових окладів (ставок заробітної плати) педагогічних, науково-педагогічних працівників відповідно до статті 61 Закону України «Про освіту». Однак ні в Бюджетній декларації на 2022-2024 роки, ні в проекті Закону України «Про Державний бюджет на 2022 рік» не враховані

пропозиції Міністерства щодо додаткових видатків на реалізацію постанови № 822. Міністерство освіти і науки також зверталось до комітетів Верховної Ради України, зокрема і з питань бюджету, щодо необхідності передбачення коштів на реалізацію постанови № 822. Повідомлено, що відповідно до проєкту Державного бюджету на 2022 рік, зростання посадових окладів (ставок заробітної плати) працівників галузі освіти і науки у 2022 році відбуватиметься так само, як і для працівників усієї бюджетної сфери.

Міністерство освіти і науки України у листі від 19.11.2021 № №1/20174-21 на лист Профспілки від 02.11.2021 № 02-5/729 щодо відсторонення від роботи працівників закладів освіти, які не отримали щеплення від COVID-19, зокрема поінформувало, що підтримує рекомендації Міністерства охорони здоров'я України та Всесвітньої організації охорони здоров'я щодо необхідності проведення вакцинації для того, щоб захистити життя і здоров'я українців та їхніх близьких, створивши безпечне середовище в закладах освіти та державних установах.

У відповідь на лист Профспілки № 02-5/747 від 11.11.2021 року, народний депутат України Ю.В.Львовичкіна у листі від 18.11.2021 № 18/01-2021, повідомила, що наша позиція та обґрунтування розглянуті.

Листом № 218д9/10-2021/359877 від 22.11.2021 народний депутат України О. Стефанишина на лист Профспілки № 02-5/747 від 11 листопада 2021 року щодо оскарження правомірності наказу Міністерства охорони здоров'я України № 2153 від 4 жовтня 2021 року стосовно вакцинації від COVID-19 працівників закладів освіти поінформувала, що вирішення питання щодо правомірності наказів Міністерства охорони здоров'я України не належить до її повноважень як народного депутата України.

Листом від 15.11.2021 № 281/зв/21 народний депутат України О.Ю.Кучеренко повідомив, що надані Профспілкою пропозиції та зауваження будуть обов'язково взяті до уваги, опрацьовані з експертами і колегами та враховані при подальшій діяльності та запевнив, що разом з іншими депутатами фракції «Батьківщина» постійно розглядають пропозиції та здійснюють напрацювання законопроектів, які відображають реальний запит громадян на ефективні та дієві зміни, що об'єктивно сприятимуть покращенню добробуту людей та зроблять свій внесок у системний розвиток країни.

Голова Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування М.Б. Радущкий листом № 04-18/16-2021/362129 від 23.11.2021 повідомив, що за дорученням Голови Верховної Ради України розглянуто звернення Профспілки щодо проблемних питань, пов'язаних з відстороненням від роботи невакцинованих від коронавірусної хвороби COVID-19 працівників закладів та установ освіти і науки. Звернення спрямовано до Кабінету Міністрів України з дорученням

відповідним центральним органам виконавчої влади опрацювати порушене у зверненні питання та надати роз'яснення Профспілки і Комітету.

Міністерство освіти і науки у листі від 24.11.2021 № 1/20449-21 на лист Профспілки від 08.11.2021 № 02-5/735 щодо врегулювання питань належного фінансового забезпечення закладів та установ освіти висловило свою незмінну позицію, що діючий формульний підхід до розподілу освітньої субвенції спрямований на підвищення якості освітніх послуг через стимулювання органів місцевого самоврядування до оптимізації неефективної мережі закладів. Якщо фактична (середня) наповнюваність класів є меншою за розрахункову (нормативну) наповнюваність класів чи в разі утримання малокомплектних закладів, різниця в кількості ставок педагогічних працівників має покриватися за рахунок власних доходів місцевого бюджету. Також повідомлено, що після отримання статистичних даних, контингент учнів усіх типів закладів загальної середньої освіти, який враховуватиметься в розрахунку обсягу освітньої субвенції на 2022 рік, буде уточнено в проекті Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» станом на 05.09.2021 до другого читання. З метою забезпечення гідної оплати праці вчителям в межах освітньої субвенції Міністерство освіти і науки України неодноразово зверталося до Міністерства фінансів України щодо передбачення додаткових бюджетних асигнувань.

Міністерством економіки опрацьовуються заходи з модернізації оплати праці в державному секторі економіки до 2024 року, зокрема щодо поетапного збільшення співвідношення розміру посадового окладу (тарифної ставки) працівника 1 тарифного розряду ЄТС до 70 % мінімальної заробітної плати, що дозволить збільшити заробітні плати працівників бюджетної сфери, в тому числі вчителів закладів загальної середньої освіти.

Міністерство охорони здоров'я у листі від 02.12.2021 № 26-04/35720/2-21 на виконання доручення Прем'єр-міністра України Д. Шмигала щодо звернення Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування від 23.11.2021 розглянуло лист Профспілки від 11.11.2021 №02-5/747 стосовно відсторонення від роботи працівників закладів освіти і науки у зв'язку з їх відмовою від вакцинації від гострої респіраторної хвороби COVID-19, та, зокрема привертає увагу, що правовими наслідками відмови працівника від продовження роботи у зв'язку із зміною істотних умов праці є припинення трудового договору відповідно до пункту б частини першої статті 36 КЗпП. Разом з тим, відсторонення від роботи працівників у зв'язку із відмовою або ухиленням від вакцинації проти COVID-19 обумовлено нормами санітарного законодавства. Ототожнення обов'язкової вакцинації проти COVID-19 з істотними умовами праці несе пряму загрозу звільнення для працівників, які відмовляються від проведення обов'язкових щеплень.